

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-05-06

Vår referens

Kenneth Fryklander
kenneth.fryklander@malmo.se

Remiss från Länsstyrelsen Skåne - Kulturmiljövårdens översyn av riksintresseområden i Skåne med länsstyrelsens bedömning av konsultunderlag, etapp "Slättbygd", STK-2025-228 SBN-2025-98

Sammanfattning

Länsstyrelsen har genomfört en översyn av Skånes riksintressen för kulturmiljövård, i detta fall Södra Sallerup [M181] och Malmö [M114]. Översynen avser såväl geografisk avgränsning som motiv- och uttryckstext. Förslaget att anpassa avgränsningen av riksintresset [M181] efter Yttre ringvägens dragning välkomnas men det är mer tveksamt att låta Östra Kattarps by utgå ur riksintresset då byn har starka historiska kopplingar till Södra Sallerup. Riksintresset [M114] föreslås få en enklare avgränsning och i en välmotiverad ambitionen att ge mer utrymme åt Malmös industrihistoria inkluderas såväl Nyhamnen som huvuddelen av Västra hamnen. Stadsbyggnadsnämnden menar dock att de värden som framhålls inom framför allt hamnområdet behöver omarbetas då urvalet är mer osorterat och omotiverat jämfört med andra redovisade värden i staden.

Förslag till beslut

1.Stadsbyggnadsnämnden lämnar yttrande enligt förvaltningens förslag.

Beslutsunderlag

- Skåne Kulturmiljövårdens översyn av riksintresseområden i Skåne med länsstyrelsens bedömning av konsultunderlag, etapp "Slättbygd"
- G-Tjänsteskrivelse SBN 2025-05-21 Översyn av riksintressen för kulturmiljövården i Skåne
- Förslag till yttrande SBN 2025-05-21 Översyn av riksintressen för kulturmiljövården i Skåne

Beslutsplanering

Stadsbyggnadsnämnden 2025-05-21

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen.

Ärendet

Uttekade riksintressen för kulturmiljövården utgörs av miljöer som staten menar sammantaget ger en generell bild av samhällets kulturhistoriska utveckling, med regionala variationer och särdrag. Dessa miljöer ska skyddas från påtaglig skada och kommunerna behöver därför förhålla sig till dem i sin planering. Länsstyrelsen har låtit genomföra en översyn av samtliga Skånes 100 riksintressen för kulturmiljövård, i detta fall riksintressena Södra Sallerup [M181] och Malmö [M114]. Det främsta syftet med översynen är att skapa bättre förutsättningar för såväl kommunerna som för Länsstyrelsen i Skåne att kunna tillgodose riksintressena i samhällsplaneringen. Länsstyrelsen önskar kommunens syn på förslagens ändringar av riksintressenas anspråk och avgränsning, men också dess möjlighet att utgöra stöd för kommunen vid exempelvis planeringsarbeten. Länsstyrelsen önskade synpunkter på förslaget senast 30 april 2025 men uppskov har givits till 15 juni 2025. Därefter kommer länsstyrelsen att bearbeta förslaget och sända det till Riksantikvarieämbetet för antagande.

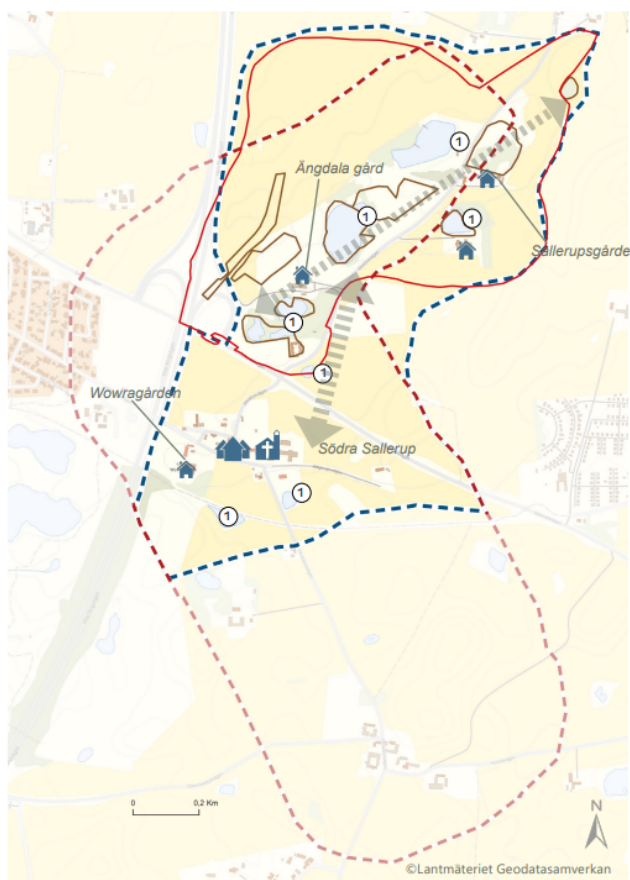
Södra Sallerup [M181]

Riksintresseområdet är präglad av den fornlämningsmiljö som de många flintgruvorna representerar. Den utgör en unik fornlämningsmiljö i Sverige och ger kunskap om komplexiteten i stenålderns samhälle. Tillsammans med de numera vattenfyllda kritbrotten från 1800- och 1900-talen berättar de om hur de speciella naturgivna förutsättningarna på platsen har påverkat landskapets utnyttjande under olika tider.

I kyrkbyn Södra Sallerup finns såväl prästgård som klockaregård och gårdarna i byn är kopplade till kritbrytningen och gatuhusen till kritbrukens arbetskraft.

Östra Kattarp by har höga kulturhistoriska värden men har inte bedömts kunna kopplas till vare sig flintbrytningen eller kritbruksepoken och föreslås därför utgå ur riksintresset. Länsstyrelsen menar också att det finns exempel på andra byar och gårdsmiljöer i Skåne som bättre avspeglar de värden som Östra Kattarp besitter. Gränsen mellan Södra Sallerup och Östra Kattarp föreslås gå i traktgränsen mellan byarna.

Yttre ringvägen har avskurit de tidigare sambanden inom riksintresset och delarna väster om Yttre ringvägen föreslås därför utgå. I norr föreslås riksintresset ges en anpassad avgränsning som inbegriper ytterligare förhistoriska flintgruvor.

Länsstyrelsen föreslår en förändrad utbredning av riksintresset Södra Sallerup [M181]. Nuvarande riksintresseavgränsning (röd sträckad linje), föreslagen avgränsning (blå sträckad linje)

Malmö [M114]

Riksintresset speglar en hamn- och industristad med ursprung i en medeltida handelsstad. Stadens olika utvecklingsfaser med den medeltida stadsbildningen från 1200-talet, den gradvis utbyggda befästningsstaden, industrialiseringens hamn- och stadsutbyggnad från mitten av 1800-talet samt utvecklingen till en av landets viktigaste industristäder och exporthamnar under 1900-talet är tydligt läsbara i dagens stadsväv. Industrialiseringen och arbetarrörelsens framväxt skapade förutsättningar för 1900-talets välfärdsutbyggnad som satt tydlig prägel på staden fram till 1970-talets industriella nedgång. Den äldsta kanalomgärdade stadskärnan har varit strukturerande för stadens fortsatta utveckling och vittnar med sin välbevarade planstruktur och flertaligt bevarade renässansbebyggelse om medeltidens stadsbildningsprocess.

Den svenska samhällsutveckling som genomsyrar 1900-talets omställning till modern industrination bedöms vara särskilt tydligt läsbar i Malmö, jämfört med andra städer. Det beror bland annat på den flacka topografin som gör de successivt tillagda

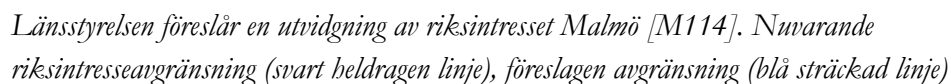

årsringarna överblickbara kring den äldre stadskärnan. Miljonprogrammets utbyggnad föreslås inte ingå som uttryck för riksintresset. Tillkomsten av dessa miljöer, bedöms inte vara särskilt knutna till industristaden Malmös utveckling.

Den nuvarande geografiska utbredningen föreslås justeras i hamnområdet så att riksintresset även omfattar Universitetsholmen med omgivande kanaler, Malmö stora valskvarn och Västra Station. I Västra hamnen föreslås att varvsbassängen med intilliggande Kockums tidigare verkstäder, varv och fd huvudkontor ska omfattas av riksintresset. Tillägg föreslås också av Nyhamnen med Nyhamnspiren, anslutande hamnbassänger, hamnrelaterad bebyggelse och strukturer som Slagthuset, silobyggnader, stickspår och kranar.

En justering föreslås så att även Ribesborgsstranden inkluderas. På så sätt inbegrips tidens rekreativa strömningar i form av parkstråk, kallbadhus, bryggor och strand. En justering föreslås väster om Pildammsparken för att omfatta de luftigt planerade lamellhusen längs Roskildevägen som är lagda med gavelpartiet mot parken, vilket skapar gröna kilar som bildar förlängningar av parken in i bostadsområdet. I sydväst föreslås en utvidgning som innebär att bostadsområdena Erikslust och Dammfri, samt hela bostadsområdet Mellanheden hamnar innanför riksintresset för att omfatta en större bredd av industrierans intensiva bostadsbyggande. Den nya gränsen föreslås löpa i Mellanhedsgatan, och därefter västerut i Nordmannagatan ut mot strandområdet. Därmed omfattas även villaområdet Västervång, med villabebyggelse för tjänstemän och välbeställda arbetare i kontrast till Fridhems mer storskaliga påkostade villor för stadens högre samhällsskikt.

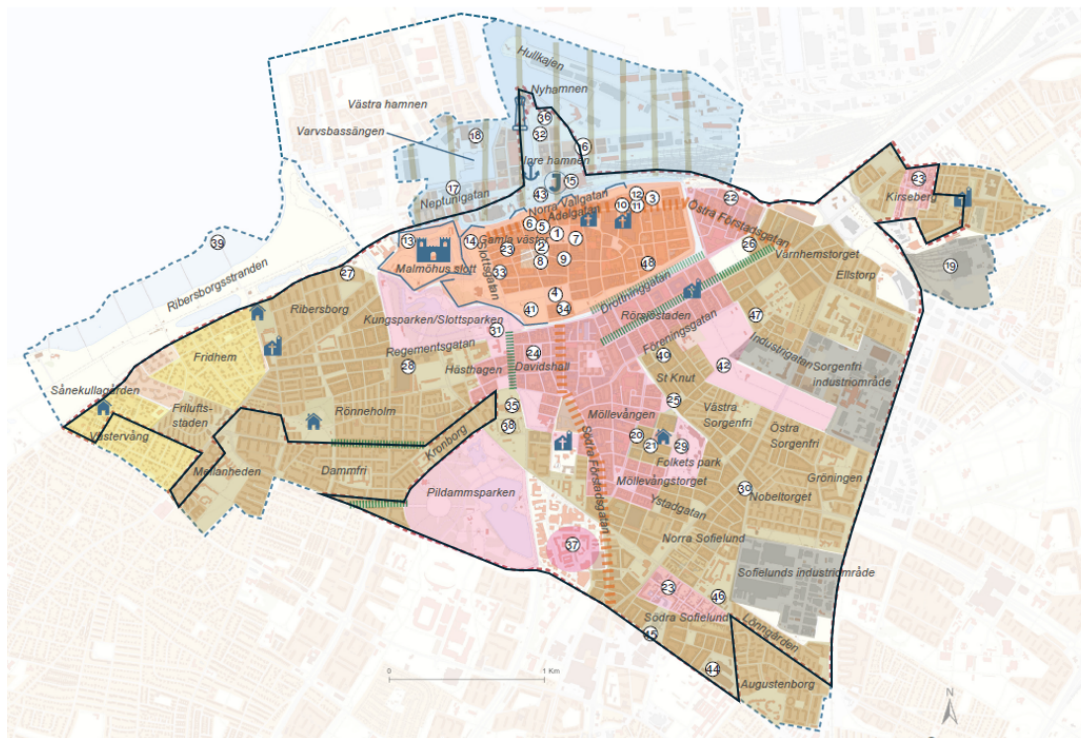
I riksintresseområdets sydöstra hörn föreslås en utvidgning för att omfatta bostadsområdet Augustenborg, ett tydligt exempel på 1950-talets nya grannskapsenheter. I Kirseberg föreslås en utvidgning österut och söderut för att omfatta en större andel av efterkrigstidens utbyggnad av arbetarbostäder samt järnvägsverkstäderna.

Länsstyrelsen har valt att även redovisa en alternativ avgränsning av riksintresset som inkluderar större delen av Västra hamnen. På så sätt skulle stadens omvandling från industristad till kunskapsstad och det arkitektoniskt betydelsefulla bomässeområdet Bo01 samt Turning Torso utgöra en del av riksintresset. Därutöver ingår högskoleområdet (senare Malmö universitet) som profilerat staden som kunskapsstad. Länsstyrelsen ser både vinster och risker med ett breddat anspråk enligt detta förslag. Länsstyrelsen menar att det är positivt att en modernare del av stadens historia läggs till, generellt saknas 2000-talet i de skånska riksintresseanspråken, samtidigt som det finns en risk för att anspråket blir ännu mer komplext och därmed svårare att säkerställa i planeringen. Med en utvidgning föreslås att motivet till riksintresset ändras så att det förutom perioden fram till 1970-talets industriella nedgång även omfattar *"Omvandlingen till kunskapsstad enligt 2000-talets stadsbyggnadsprinciper"*. Med denna utvidgning följer också ett tillägg till den föreslagna uttryckstexten. *"Planstrukturen och arkitekturen från bomässan Bo01, där de två delarna av Bo01-staden omgärdas av varsin mur i form av högre flerbostadshus och de inre delarna består av en mer vindlande struktur av gränder, stråk och små platser. Det öppna dagvattenssystemet och grönytefaktorn som syns så väl i parker som i gröna tak. Bebyggelsens*

utformning som präglas av stor variation och arkitektonisk frihet. Profilbyggnaden Turning Torso från 2005. Malmö högskolas (senare universitet) huvudbyggnad Orkanen från 2005.”

Länsstyrelsen önskar synpunkter på en ytterligare utvidgning av riksintresseområdet [M114] genom att inkludera även Bo01 och Turning Torso. Nuvarande riksintresseavgränsning (svart heldragen linje), föreslagen avgränsning (blå sträckad linje som inkluderar Västra hamnen)

Ansvariga

Vesna Vasiljkovic Avdelningschef

Marcus Horning Stadsbyggnadsdirektör